

Kijk op cultuur

Lochem, 5 april 2016

Afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling

Afbeelding voorpagina: “random” selectie uit genoemde steekwoorden in enquête; steekwoorden in groen tien keer of vaker genoemd.

Inhoudsopgave

Vooraf	4
Deel I Inleiding	5
1. Wat verstaan we onder cultuur?	5
2. Het landschap	5
Deel II Bouwstenen cultuurvisie	9
3. Werkwijze	9
4. Trends en ontwikkelingen	10
5. Doelstellingen van cultuur	11
6. Aspecten die extra aandacht verdienen	12
7. Doelgroepen die extra aandacht verdienen	13
8. Verbinden en versterken	14
Deel III Ambitie	15
Deel IV Uitwerking	19
9. Samenhang met andere domeinen	19
10. Uitwerking cultuurvisie	19

Vooraf

Als u dit leest, leest u onze Kijk op cultuur. Kijk op cultuur is de cultuurvisie van de gemeente Lochem voor de jaren 2016 – 2020.

Samen met inwoners en culturele organisaties hebben we de ambities op het gebied van cultuur bepaald: welke kansen liggen er voor cultuur en wat willen we bereiken op cultuurgebied. Een uniek interactief proces waar ik met een goed gevoel op terugkijk. Of het nu om een accordeonvereniging, zangkoor of toneelgroep ging, iedereen heeft meegedacht tijdens bijeenkomsten of via een enquête.

Ik hoop dat deze visie voer is voor de liefhebber en dat het wellicht voor anderen de betekenis heeft als naslagwerk. Daarnaast komt er een populaire versie zodat onze cultuurvisie zoveel mogelijk voor iedereen toegankelijk is.

Cultuur is belangrijk voor onze persoonlijke ontwikkeling, het verbindt en stimuleert mensen van alle leeftijden om deel te nemen aan de samenleving. Cultuur is een belangrijke motor voor ons welzijn. Daarom ben ik blij met deze visie. Het geeft ons namelijk een basis waarop we de komende jaren kunnen verder bouwen en met elkaar kunnen bepalen hoe cultuur in onze gemeente er uit gaat zien.

Lochem, april 2016

Trix van der Linden,
Wethouder Cultuur

Deel I Inleiding

In 2008 is de laatste cultuurnota vastgesteld. Deze nota kende een looptijd tot en met 2012. In 2013 is dit cultuurbeleid geëvalueerd. Daarbij is geconcludeerd dat er in de voorliggende periode veel is gerealiseerd en gecontinueerd. Lochem heeft op cultureel gebied veel te bieden. Het aanbod is zelfs uitgebreid.

De afgelopen tijd zijn er veel ontwikkelingen geweest die cultuur in de gemeente Lochem raken. Zoals de verandering van de verzorgingsstaat naar een participatiemaatschappij en transformatie in het sociaal domein.

Deze ontwikkelingen en de ontwikkelingen in het culturele veld vragen om een hernieuwde, toekomstbestendige visie en ambitie voor cultuurbeleid. Het college heeft het dan ook als een van haar speerpunten benoemd, om via een interactief proces te komen tot een visie op cultuur. Deze visie wordt verwoord in deze “Kijk op cultuur”.

In deze cultuurvisie staan:

- a. een beschrijving van het Lochemse culturele landschap;
- b. de ambities van de gemeente Lochem op het gebied van cultuur.

Na het vaststellen van de visie wordt de cultuurvisie uitgewerkt. Samen met de culturele organisaties wordt een voorzieningenaanbod samengesteld waarmee we de ambitie uit deze visie het best realiseren.

Deze Kijk op cultuur bestaat uit vier delen. Deel 1 beschrijft de aanleiding en het huidige beleid, deel 2 bevat de bouwstenen voor deze visie, in deel 3 wordt ingegaan op de ambities en deel 4 beschrijft hoe deze visie wordt uitgewerkt.

1. Wat verstaan we onder cultuur?

Zoveel mensen, zoveel smaken. Dat geldt zeker voor cultuur. Voor de één gaat het om een specifieke uiting, voor anderen gaat het om hoe we met elkaar samenleven. De één associeert bij cultuur de meer klassieke uitingen ervan als schilderkunst, klassieke muziek en dans. Een ander verstaat onder cultuur eerder de geschiedenis van de gemeente Lochem. Weer anderen denken aan buurtfeesten, popmuziek en film.

In deze cultuurvisie gaat het om cultuur in brede zin. Van architectuur, via beiaard, erfgoed, folklore en paasvuur tot zinging. Alles is op voorhand in de definitie van cultuur ingesloten.

2. Het landschap

De gemeente Lochem heeft een rijk aanbod van culturele initiatieven. De betrokkenheid van de burgers is groot, gezien het grote aantal vrijwilligers dat zich inzet voor kunst en cultuur in Lochem. Er kan met zekerheid worden gezegd dat er in de gemeente Lochem een groot en breed cultureel aanbod te vinden is.

Samenwerking

Op basis van de vorige cultuurnota is een cultuurmakelaar aangesteld. Deze cultuurmakelaar heeft in de afgelopen zes jaar het fundament voor samenwerking verstevigd. Zowel in digitale vorm, via www.kunstweblochem.nl, als fysiek: tweemaandelijks netwerkbijeenkomsten voor cultuurprofessionals en tweemaandelijks netwerkbijeenkomsten van Kunstweb Lochem. Op deze drie plekken vinden culturele organisaties en personen elkaar en worden verbindingen gemaakt voor samenwerking, en het delen van kennis en materialen.

Passend bij de filosofie van regisserend Lochem worden deze netwerken overgedragen aan verschillende culturele partners die deze gaan beheren: Schouwburg Lochem (cultuurprofessionals) en Lochemse Kunstfactor (website, sociale media, netwerkbijeenkomsten Kunstweb Lochem).

Educatie

Het stimuleren van cultuureducatie op scholen en stimuleren van cultuurparticipatie van jongeren was een van de speerpunten van de eerste cultuurnota.

In de gemeente Lochem zijn er mooie faciliteiten op het gebied van leescultuur te vinden: de Graafschap Bibliotheken. Hier kan men terecht voor (e-)boek uitleen, films, workshops en ontmoetingen in alle leeftijdscategorieën. Aandachtspunten zijn preventie en vroegsignalering en het stimuleren van taalplezier onder jongeren.

Educatie op het gebied van muziek, dans en theater, vindt men bij Muzehof Centrum voor de Kunsten. Door de Lochemse Kunstfactor worden exposities en workshops georganiseerd in het Stadhuis. In het weekend van Pasen wordt jaarlijks de Kunstroute Lochem gehouden, waaraan meer dan 100 kunstenaars deelnemen.

Op het gebied van lezingen en voordrachten zijn ook verschillende instellingen actief. In 1950 werd de Gorsselse Kunstkring opgericht; een gezelschap van kunst- en cultuurliefhebbers die elkaar ontmoeten bij lezingen en voordrachten over kunst en kunsthistorie, architectuur, literatuur en muziek. Daarnaast is er het Comité voor Winterlezingen in Almen, zij streven ernaar ieder jaar een viertal lezingen te organiseren. De onderwerpen zijn uiteenlopend van bijvoorbeeld kunststromingen tot aan de geschiedenis van Rusland.

Er is ook bijzondere aandacht voor ouderen. Er zijn twee initiatieven die zich in het bijzonder inzetten voor de 50-plussers in de gemeente. AKKU-Lochem organiseert sociaal-culturele activiteiten voor deze oudere doelgroep; eens per 14 dagen is er het AKKU-eetcafé en regelmatig een boeiende lezing, presentatie of miniconcert. Ook is er Pluspunt Gorssel, zij richt zich op dezelfde 50-plussers, met een eetcafé dat om de week een sociaal-culturele activiteit aanbiedt en aansluitend een warme lunch, in samenwerking met 't Trefpunt te Gorssel.

Scholen doen aan cultuureducatie, kinderen worden niet alleen aangesproken op intellectueel gebied, maar ook op hun creatieve en emotionele kant. Een combinatiefunctionaris ontwikkelt samen met scholen activiteiten op het gebied van cultuur.

Theater en muziek

Er zijn veel mogelijkheden om te genieten van theater en muziek in Lochem. Schouwburg Lochem is een middelgroot theater waar al meer dan 100 jaar kan worden genoten van cultuur en amusement. Vele bekende artiesten hebben er op het toneel gestaan maar ook amateurgezelschappen komen er graag.

Het Jansstheater is een muziektheaterschool en intiem theater voor kleine producties: toneel, cabaret, kleinkunst, vertelling, muziektheater maar ook presentaties van leerlingen.

De gemeente Lochem kent ook twee openluchttheaters: in Lochem en Gorssel. Zij organiseren uiteenlopende evenementen. Van rockconcert tot openluchtspel, van kindervoorstelling tot Ierse avond.

Voor liefhebbers van klassieke muziek is er in de Kapel op 't Rijsselt, een kapel met een prachtige akoestiek en bijzondere ambiance, een ruim programma aan muziek en theater. Al meer dan 20 jaar biedt Stichting Kamermuziek aan de Berkel zomerconcerten aan: Op het prachtige landgoed Morgenstern in Barchem wordt, door veelbelovende en ervaren musici, klassieke muziek ten gehore gebracht. Daarnaast organiseert Stichting Matthäus Passion Lochem onder meer jaarlijks de Matthäus Passion, een evenement met een muzikaal monument uit de klassieke muziek in de hoofdrol.

Natuurlijk moeten ook de Lochemse Keidagen worden genoemd. Vijf dagen lang feest met diverse soorten muziek en theater.

De Stichting Dag Lochem richt zich juist op kleine culturele evenementen op het gebied van muziek,, beeldende kunst en literatuur.

Cultureel erfgoed

De culturele beleving in Lochem kent veel vormen. Denk alleen al aan het cultureel erfgoed van de gemeente; de binnenstad van Lochem, de landgoederen, de kunstwerken en beelden in de openbare ruimte. Vanuit cultuurhistorisch oogpunt zijn er nogal wat gebouwen en plekken die de moeite waard zijn, de blikvangers het oude stadhuis en de Gudulakerk aan de Markt in Lochem, het Tramhuisje in Gorssel, de Staring Koepel aan de Berkel in Groot Dochteren, huis Verwolde in Laren, en natuurlijk de mooie landhuizen. In 2015 is in Gorssel het grootste museum voor Nederlands Modern Realisme geopend: museum MORE. De daar te bewonderen collectie maakt een belangrijk deel uit van ons nationaal cultureel erfgoed.

In de gemeente Lochem zijn twee historische verenigingen actief. Vereniging de Elf Marken is de oudheidkundige vereniging van de plaatsen Almen, Eefde, Epse, Gorssel, Harfsen, Joppe en Kring van Dorth. Het doel van de vereniging is het beoefenen en bevorderen van de geschiedenis van de voormalige gemeente Gorssel in al haar aspecten. Het Historisch Genootschap Lochem Laren Barchem, behartigt de geschiedenis van (stad) Lochem, Laren en Barchem. Bij allerlei activiteiten werken deze verenigingen ook samen.

Actief deelnemen

Actief deelnemen aan cultuur kan in de gemeente Lochem bij het grote aanbod aan amateurverenigingen. In bijna alle kernen geven muziekverenigingen en koren kleur aan het culturele leven. Verder is er een aanzienlijk aanbod voor het beoefenen en/of bekijken van dans, theater, fotografie, film en muziek.

Beleidsvoornemens

Het collegeprogramma 2014 – 2018 is een belangrijke bron voor *lokale* beleidsvoornemens over cultuur. In dit collegeprogramma stelt het college dat het gemeentelijke monumentenbeleid op een andere leest wordt geschoeid. Vanuit een breder cultuur-historisch perspectief en met meer zeggenschap van monumenteneigenaren.

Hiermee hoopt het college in nauwe samenwerking met de particuliere sector een krachtige impuls te geven om de lokale economie op het gebied van recreatie te versterken.

De hierbij behorende speerpunten op het gebied van cultuur zijn:

1. bundelen en stimuleren van (burger)initiatieven op het gebied van kunst, cultuur en recreatie;
2. het stimuleren en versterken van sociale participatie en leefbaarheid in de kernen (sterke kernen);
3. toegang voor de jeugd tot kunst en cultuur.

Daarnaast kan cultuur een bijdrage leveren aan meer algemene uitgangs- en speerpunten uit het collegeprogramma:

- inwoners participeren in de samenleving in de meest brede zin;
- kernen zijn zelfredzaam, vitaal, stralen eigen karakter/identiteit uit en beschikken, naar eigen oordeel, over voldoende voorzieningen;
- de gemeentelijke organisatie werkt samen met uiteenlopende organisaties in en rondom Lochem, waardoor het woon- en leefklimaat is versterkt;
- stimuleren, ondersteunen, verbinden van (burger) initiatieven, die ten goede komen aan het woon- en leefklimaat;
- binnengemeentelijke samenwerking en samenwerking met externe partijen is gericht op het realiseren van een kleine slagvaardige overheid en het versterken van het woon- en leefklimaat.

Daarbij koestert de gemeente Lochem haar eigen identiteit en werkt ook samen met diverse partners zoals de regio's Stedendriehoek en Achterhoek en bijvoorbeeld ook met de regio Twente als dat voor een cultuurbeleid zinvol is.

Daarnaast ligt de gemeente natuurlijk in de *provincie* Gelderland. Het is daarom goed te kijken waar aan te sluiten bij inspanningen van de provincie. Om geen zaken aan te jagen die wellicht al daar worden gestimuleerd, om aan te sluiten bij de kracht van de provincie.

De provincie Gelderland wil middels een drietal programma's bijdragen aan een bloeiende Gelderse culturele infrastructuur:

1. Cultuur draagt bij aan economische, ruimtelijke en maatschappelijke ontwikkeling. De provincie zet in op stimulering en behoud van toptalent, bevordering van de wisselwerking tussen makers en publiek, en koppeling van de creatieve sector met midden- en kleinbedrijf.
2. De erfgoedsector is ondernemend en innovatief. Erfgoed zorgt voor vitale steden en een aantrekkelijk ommeland. De provincie zet in op investering in cultureel erfgoed. Deze inzet is tevens een investering in werkgelegenheid. De samenwerkingspartners dienen kunst en historie toegankelijk te maken en te integreren in hun marketingmix. De provincie stimuleert ook de zichtbaarheid van erfgoed, ter versterking van kwaliteit van de leefomgeving.
3. Het Cultuur- en erfgoedpact: Door middel van bestuurlijk partnerschap met gemeenten wordt de culturele dynamiek in de regio's versterkt. Samen werken aan gezamenlijke doelen vanuit de eigen taak en verantwoordelijkheid.

Hiermee zijn de samenwerkingsverbanden en geografische context van de gemeente Lochem genoemd. Deze betekenen ook dat de ontwikkeling van cultuur en de aard en mate waarin inwoners van de gemeente daar gebruik van maken soms beïnvloed wordt door de keuzes die andere gemeenten maken en in samenwerkingsverbanden worden gemaakt.

Deel II Bouwstenen cultuurvisie

Dit deel gaat over de bouwstenen van de cultuurvisie. Na beschrijving van de werkwijze geven we een beeld van de gesignaleerde trends en ontwikkelingen.

Daarna gaat het over de doelstellingen van cultuur, en over aspecten en doelgroepen die deze periode extra aandacht verdienen.

Dit deel wordt afgesloten met een beschouwing van de verbindingen die op de interactieve avonden door onze culturele partners al zijn gesignaleerd en gelegd.

3. Werkwijze

Eerste stap naar een cultuurvisie is de verkenning van trends en ontwikkelingen. Input voor deze verkenning zijn rapporten, waaronder het rapport van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid, Cultuur herwaarderen, en Cultuur in Beeld van het ministerie van OCW, maar ook recente cultuurnota's van andere gemeenten.

Daarnaast was de wens van gemeenteraad en college van B&W dat de cultuurvisie het resultaat is van een interactief proces, waarbij sprake is van een ruime mate van burgerparticipatie. De gemeente ziet zichzelf daarbij graag als partner en ondersteuner, en minder als eigenaar.

Dit uitgangspunt uit zich in de werkwijze die gekozen is om inbreng van onze culturele partners en inwoners op te halen.

Inbreng van onze culturele partners – instellingen, scholen, verenigingen en ondernemers – hebben we opgehaald tijdens twee interactieve avonden. Op deze avonden hebben we in drie gespreksronden onze partners en onszelf de volgende vragen gesteld:

1. Wat willen we met cultuur bereiken?
2. Welke aspecten van cultuur verdienen extra aandacht?
3. Welke doelgroepen verdienen extra aandacht?

Aanvullend hebben we met elkaar onderzocht welke verbindingen er al kunnen worden gelegd, en welke kansen we al zien.

Bij het verwerken van de zeer diverse inbreng op deze bijeenkomsten, hebben we een drietal waarden van cultuur onderscheiden, en de volgende verfijning daarvan gehanteerd:

Intrinsieke waarde	Bron van vermaak Persoonlijke ontwikkeling
Sociale waarde	Ontmoeting Activering Leefbaarheid
Economische waarde	Aantrekkelijke stad voor toeristen en inwoners Werkgelegenheid

Deze indeling is gebaseerd op de perspectieven op cultuur zoals die in het rapport Cultuur herwaarderen van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid worden gehanteerd.

Inbreng van inwoners hebben we opgehaald met behulp van een online enquête. Ook deze enquête kent de hierboven beschreven indeling. Ruim 200 inwoners van Lochem hebben deze enquête ingevuld.

De verwerking van de inbreng van de interactieve avonden is op een inloopavond bij de deelnemers getoetst. Op dezelfde avond zijn ook de resultaten van de enquête gepresenteerd. Tenslotte zijn deelnemers aan de interactieve avonden in de gelegenheid geweest in een gesprek te reageren op de concept-cultuurvisie.

4. Trends en ontwikkelingen

De culturele sector van de gemeente Lochem heeft natuurlijk ook te maken met min of meer autonome trends en ontwikkelingen. Ontwikkelingen en trends waarop zij zelf weinig tot geen invloed heeft. Trends en ontwikkelingen waarop zij graag anticipeert, reageert en/of antwoorden formuleert.

Een belangrijke trend met betrekking tot de vorm van cultuuruitingen is, in samenhang met de opkomst van sociale media, de opkomst van de media-maatschappij: interactiviteit en mobiel bereik worden steeds belangrijker.

Als we kijken naar de wijze waarop cultuur en het culturele aanbod wordt georganiseerd zien we de volgende trends:

- culturele instellingen bereiken programmatische, ruimtelijke en organisatorische meerwaarde door functies te clusteren; hierdoor kan ook voor minder geld meer publiek worden bereikt;
- er ontstaat een onderscheid tussen stedelijke en wijkgerichte culturele functies; in de stad vindt je functies gericht op uitgaan, levendigheid, en profilering van de stad: theater, festivals en musea; in de wijk vindt je sociaal-culturele functies op het gebied van educatie en informatie (bibliotheken, centra voor de kunsten); deze laatste worden steeds vaker geïntegreerd in multifunctionele centra en brede scholen;
- bundeling van organisaties, in de vorm van samenwerkingsverbanden waarin met name backoffice-taken worden gebundeld;
- culturele organisaties zijn gedwongen minder afhankelijk te worden van subsidies en meer draagvlak te zoeken bij bedrijfsleven en de bevolking; er is sprake van stijgende marketingbudgetten in de strijd om de gunst van het publiek;
- flexibilisering van culturele organisaties: veel organisaties proberen toe te groeien naar een kern van vaste professionals, met een flexibele schil van freelancers, vrijwilligers en samenwerkingspartners.

Daarnaast zien we de trend dat cultuurinstellingen door de gemeenten in toenemende mate benut voor stadspromotie en citybranding.

Als het gaat om ontwikkeling van de culturele consument zien we dat deze zich steeds minder van overheidswege de norm laat voorschrijven, en op cultureel vlak een steeds pluriformer smaakpatroon ontwikkelt.

Inwoners zijn door de audiovisuele media gewend geraakt aan een hoog kwaliteitsniveau. Daarom zijn zij kritischer geworden als het gaat om kunstuitingen buitenshuis, en vertonen zij zappedrag.

Dit alles in de beperkte vrije tijd van de consument. De concurrentie op de vrijetijds- en dus ook cultuurmarkt is groot.

Andere ontwikkelingen zijn:

- met de economisering van de samenleving, zijn marktdenken en marktwaarden invloedrijk geworden in het culturele domein;
- een veranderde visie op de rol en organisatie van de overheid; er is de afgelopen decennia ingezet op een hervorming van zowel de overheid zelf als van de sturingsrelaties die zij met de samenleving onderhoudt, ook in de culturele sector.

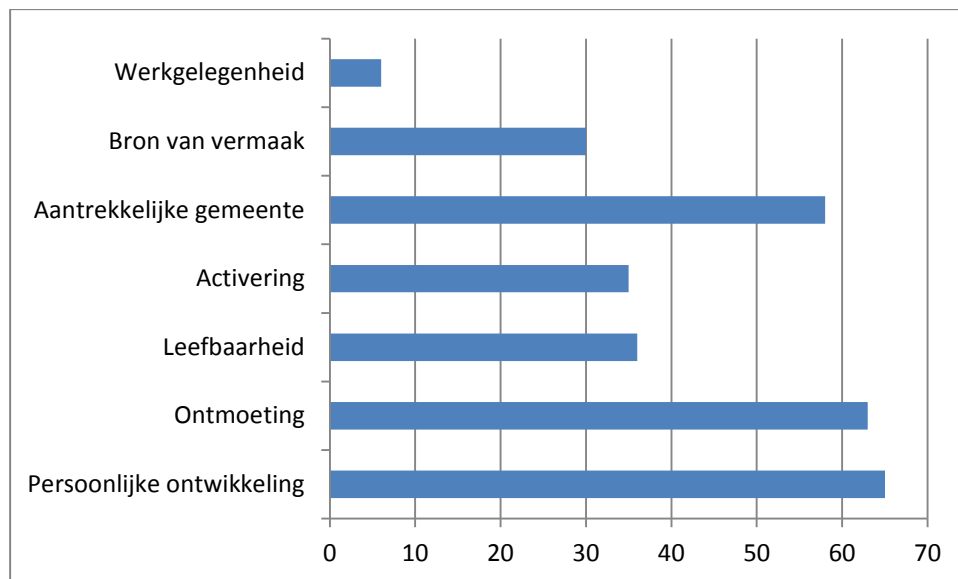
De volgende paragrafen gaan achtereenvolgens over de doelstellingen van cultuur, en over aspecten en doelgroepen die deze periode extra aandacht verdienen. Daarbij schetsen we de uitkomsten van de interactieve avonden en de enquête.

5. Doelstellingen van cultuur

De eerste vraag die we onszelf en onze partners hebben gesteld is: Waarom is cultuur belangrijk? Met andere woorden:

Wat willen we met cultuur bereiken? Wat zijn de doelstellingen van cultuur?

Figuur 1: Antwoorden op enquêtevraag “Waarom is cultuur belangrijk?”

Bovenstaande figuur laat zien dat deelnemers aan de enquête aangeven veel waarde te hechten aan de bijdrage die cultuur levert aan persoonlijke ontwikkeling en aan ontmoeting. Dit kwam ook op de interactieve avonden naar voren.

Het gaat daarbij om het verwerven van inzicht, het ontwikkelen van een bredere kijk op de wereld, het ontwikkelen van talent, het stimuleren van creativiteit en het ontdekken van nieuwe perspectieven.

Ontmoeting staat voor ontmoeting tussen jong en oud, tussen arm en rijk, tussen inwoners van verschillende kernen en leden van verschillende (minderheids)groepen. Verbinding is de term die daarbij het vaakst valt.

Het stimuleren van cultuuruitingen in alle geledingen van de samenleving draagt bij aan het begrip en waardering van elkaars achtergrond. De multiculturele samenleving in Lochem is daarbij een verrijking en moet als dusdanig worden benut. Het vraagt van iedereen om initiatieven te ontplooiën die

bijdragen aan de integratie van cultuur in de totale samenleving. De cultuurorganisaties in Lochem vervullen hier een belangrijke voorbeeldrol.

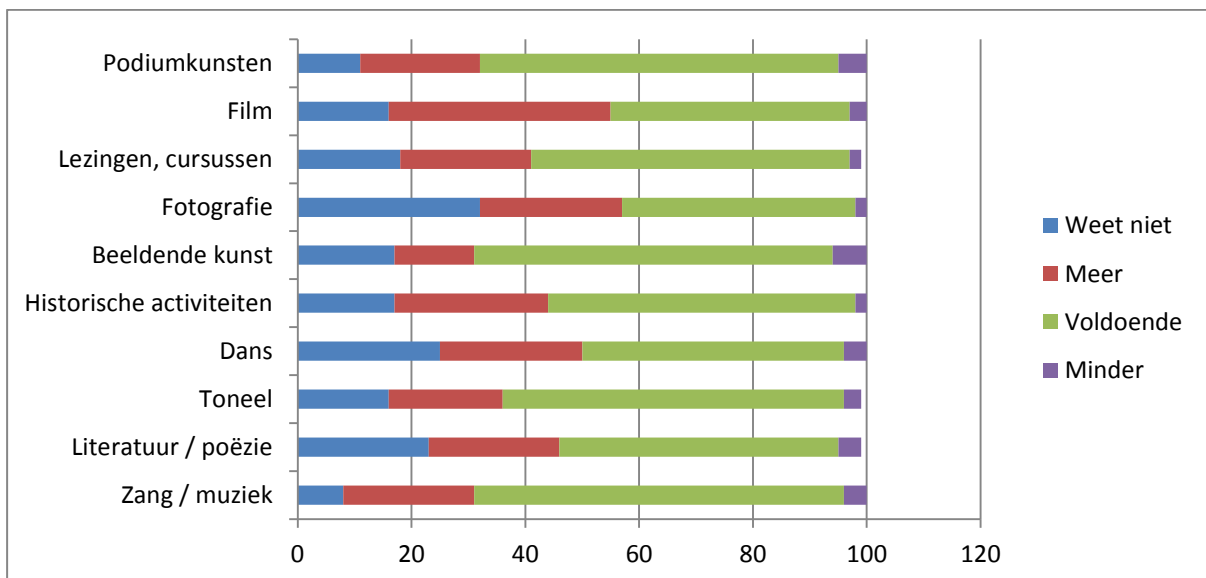
Minder, maar nog altijd veel belang wordt gehecht aan de bijdrage die cultuur levert aan activering van inwoners en leefbaarheid van kernen, buurten en wijken.

Tenslotte draagt cultuur er idealiter ook aan bij dat de gemeente aantrekkelijker wordt. Aantrekkelijk voor huidige en nieuwe inwoners, toeristen en bezoekers en bestaande en nieuwe werkgevers. Met dit laatste is, hoewel afzonderlijk niet vaak genoemd, een link gelegd tussen cultuur en werkgelegenheid. Ook gaven zij vaak aan dat cultuur idealiter mensen activeert en een wezenlijke bijdrage levert aan de leefbaarheid van wijken en buurten.

6. Aspecten die extra aandacht verdienen

De tweede vraag die we onszelf en onze partners hebben gesteld: Welke aspecten van cultuur verdienen extra aandacht?

Figuur 2: Antwoorden op vraag “Welke uitingen van cultuur verdienen extra aandacht?”

De cultuuruitingen film, fotografie en dans verdienen volgens de deelnemers aan de enquête meer aandacht.

Op de interactieve avonden werd daar aandacht voor cultureel erfgoed aan toegevoegd. Laten zien wat we op dat gebied in de gemeente Lochem gewoon al hebben, hoe aantrekkelijk de gemeente al is. Met de aansporing vooral activiteiten rondom het cultureel erfgoed te organiseren, om het op deze manier levendig te houden.

Op de interactieve avonden bleek dat er, behalve voor specifieke cultuuruitingen en –vormen, in het cultuurbeleid ook aandacht moet zijn voor laagdrempeligheid en brede toegankelijkheid. Daarbij speelt nabijheid van cultuur (“dicht bij huis”) een voorname rol. De ambitie om cultuur vanzelfsprekend te maken. Dat betekent dat er een opdracht ligt om cultuur toegankelijk te maken voor alle mensen. In zowel de beleving als in de creatie ervan.

Belangrijk daarbij is wel te onderkennen dat ook laagdrempelig niet voor iedereen hetzelfde betekent, en dat het van belang is de betekenis hiervan in wisselende contexten verschillend te duiden.

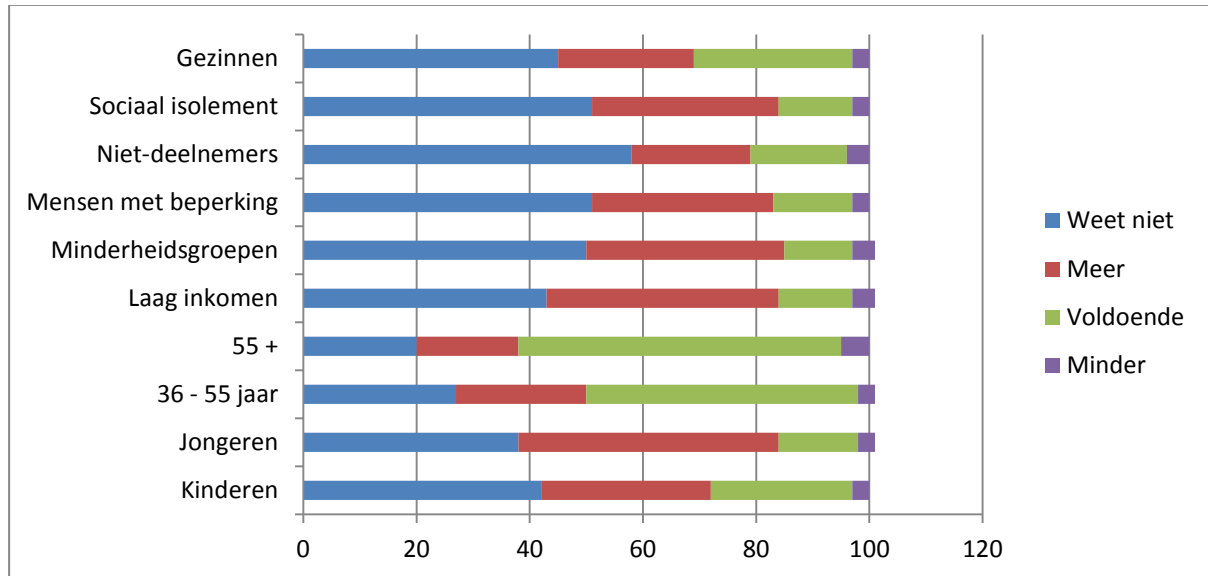

Uit het culturele veld kwam ook een aantal keren de vraag of de gemeente wil onderzoeken of het aanvraagproces voor evenementenvergunningen eenvoudiger kan worden gemaakt.

7. Doelgroepen die extra aandacht verdienen

De derde vraag die we onszelf en onze partners hebben gesteld: Welke doelgroepen verdienen extra aandacht?

Figuur 3: Antwoorden op de vraag "Welke doelgroepen verdienen extra aandacht?"

Zowel uit de enquête als interactieve avonden blijkt dat de belangrijkste doelgroepen die prioriteit moeten krijgen, kinderen en jongeren zijn. Op jonge leeftijd kennismaken met cultuur legt een stevige basis voor cultuurinteresse in de toekomst. Het stimuleert de creativiteit en de waardering voor het culturele goed.

Daarbij wordt ook de Lochemse cultuurhistorie levend gehouden en nieuwe vormen de ruimte gegeven zich te ontwikkelen. Basisscholen en het voortgezet onderwijs worden uitgedaagd om samen met cultuurorganisaties cultuur stevig in te bedden in hun educatietaak. Jongeren krijgen de kans zich te identificeren met cultuur. Daarvoor dienen producten te worden ontwikkeld die jongeren aanspreken in hun eigen taal en waarbij zij de gelegenheid krijgen een eigen cultuur te creëren.

Er moet ook aandacht zijn voor mensen met een beperking en senioren. Voor die groepen waar gezondheid en vitaliteit niet meer vanzelfsprekend is heeft cultuur een belangrijke functie. Hier draagt cultuur bij aan participatie in de samenleving en is cultuur een middel tegen eenzaamheid. Elementen als spiritualiteit, geestelijke activiteiten en bezinning kunnen vanuit cultuur bijdragen aan een vitale samenleving.

Bevordering van deelname van inwoners met een laag inkomen is ook onderdeel van het (participatie)beleid voor deze groep.

Ook de positie van minderheidsgroepen verdient aandacht. Het is daarbij niet de bedoeling aparte dingen voor deze groepen te gaan doen, maar er wel voor te zorgen dat ze deel gaan nemen aan, en deel gaan uitmaken van bestaande culturele activiteiten.

8. Verbinden en versterken

De komende periode zal ook in het teken staan van de verdere ontwikkeling van cultureel Lochem. Eerste aandachtspunt daarbij zal gebruikmaking van elkaars kennis zijn. Niet elke instelling of groep kan en hoeft elke expertise in huis te hebben.

Het tweede aandachtspunt daarbij is gebruikmaking van elkaars ruimte, faciliteiten en podia. Cultuur hoeft niet altijd een vaste locatie hebben. Vaste cultuurlocaties en podia krijgen een bredere functie en gaan cultuurfuncties clusteren, zodat locaties met faciliteiten optimaal worden benut. Deze locaties moeten ook een sterke sociale functie hebben. Het zijn niet alleen cultuurplekken voor creatie, inspiratie en beleving maar het moeten vooral ook ontmoetingsplekken zijn waar mensen elkaar treffen. Sterke en innovatieve samenwerkingen maken deze locaties toegankelijker en beter te exploiteren. Het vraagt van cultuurorganisaties een brede ondernemende kijk op cultuur en de samenleving.

Het derde aandachtspunt daarbij is communicatie. Er is een sterke behoefte aan één evenementenkalender of culturele agenda. Het doel van zo'n kalender of agenda is tweeledig:

- bezoekers en deelnemers weten altijd wat er waar te doen is; de goed geïnformeerde consument is beter in staat de schaarse vrije tijd goed te besteden;
- instellingen en organisatoren weten van elkaar wat ze doen; ze kunnen daardoor aansluiting bij elkaar zoeken en elkaar versterken.

Andere vormen van samenwerking die hoog op de agenda staan zijn combi's/arrangementen en een gezamenlijke open dag.

Deel III Ambitie

De in het vorige deel beschreven bouwstenen worden naar een ambitie vertaald. Deze ambitie bestaat uit de volgende onderdelen:

1. Cultuur bevordert de persoonlijke ontwikkeling van mensen en de ontmoeting van mensen

Cultuur levert een belangrijke bijdrage aan de persoonlijke ontwikkeling van inwoners. Het biedt inzicht, een bredere kijk op de wereld en nieuwe perspectieven. Het reikt een andere visie en een andere smaak aan. Het stimuleert creativiteit en talentontwikkeling.

De ontmoeting van mensen verbindt mensen. Het laat ze delen in elkaars cultuur en het slecht drempels. Jong en oud. Mensen van hier en mensen van ver. Hierdoor krijgen we een mooiere Lochemse samenleving.

Persoonlijke ontwikkeling leidt in combinatie met ontmoeting ook tot participatie van inwoners.

2. Cultuur bevordert de vitaliteit van onze inwoners

Cultuur draagt bij aan een vitale samenleving. Voor die groepen waar gezondheid en vitaliteit niet meer vanzelfsprekend is heeft cultuur een belangrijke functie. Hier draagt cultuur bij aan participatie in de samenleving, een middel tegen eenzaamheid en een belangrijke factor in vermaak. De verbondenheid van cultuur en sport zal hier een belangrijke functie hebben. Maar ook elementen als spiritualiteit, geestelijke activiteiten en bezinning kunnen vanuit cultuur bijdragen aan een vitale samenleving.

Hier liggen kansen om middels een koppeling van cultuur en vitaliteit nieuwe innovatieve concepten en producten te ontwikkelen.

3. Cultuur wordt laagdrempeliger en breder toegankelijk

Wij hebben de ambitie om cultuur vanzelfsprekend te maken. Dat betekent dat er een opdracht ligt om cultuur toegankelijk te maken voor alle mensen. In zowel de beleving als in de creatie ervan.

Het stimuleren van cultuuruitingen in alle geledingen van de samenleving draagt bij aan het begrip en waardering van elkaars achtergrond. De multiculturele samenleving in Lochem is daarbij een verrijking en moet als dusdanig worden benut. Het vraagt van iedereen om initiatieven te ontplooiën die bijdragen aan de integratie van cultuur in de totale samenleving. De cultuurorganisaties in Lochem vervullen hier een belangrijke voorbeeldrol.

4. Via cultuur en cultureel erfgoed de versterking van de lokale economie stimuleren

Cultuur wordt gezien als een economische motor voor Lochem. Cultuur is een prachtige kapstok om Lochem mee te profileren en te promoten. Door het merk Lochem sterk te laden met cultuur ontstaat de mogelijkheid toeristisch en recreatieve producten te ontwikkelen en deze te verkopen.

In dit kader hoort ook het bevorderen van zichtbaarheid en toegankelijkheid cultureel erfgoed: gebouwen, landgoed, tradities, dialect en zo verder. Het culturele erfgoed in alle kernen van de gemeente Lochem is wat we gewoon hebben en waar we trots op mogen zijn. Het is ook iets wat we aan elkaar mogen laten zien. Kennis van het Lochemse culturele erfgoed verstrekt onze identiteit.

Het is ook iets wat we aan mensen van buiten mogen laten zien. Laten zien hoe aantrekkelijk de gemeente Lochem is om te blijven wonen en werken, je te vestigen of te bezoeken.

5. Cultuureducatie en -participatie van kinderen en jongeren heeft hoge prioriteit

Op jonge leeftijd kennismaken met cultuur legt een stevige basis voor actieve en passieve cultuurparticipatie in de toekomst. Het stimuleert de creativiteit en de waardering voor het culturele goed. Het stimuleert interesse voor andere culturen en gewoonten. Het bevordert inlevingsvermogen en empathie.

Basisscholen en het voortgezet onderwijs worden uitgedaagd om samen met cultuurorganisaties cultuur stevig in te bedden in hun educatietaak. Wij willen jongeren de kans geven zich te kunnen identificeren met cultuur. Daarvoor dienen producten te worden ontwikkeld die jongeren aanspreekt in hun eigen taal en waarbij zij de gelegenheid krijgen een eigen cultuur te creëren.

6. Samenwerking in het culturele veld verder uitbouwen

Sterke samenwerking tussen de diverse cultuurorganisaties en cultuurinitiatieven in Lochem moeten leiden tot meerwaarde naar elkaars activiteiten en een sterkere integratie in de samenleving. Het moet ook leiden tot een efficiënte en effectieve inzet van middelen.

Expertise dient volledig en in de meeste brede zin te worden benut. Sterke samenwerking moet worden gecoördineerd. Samenwerken van organisaties uit het sociale domein, burgers, sport, cultuur en commerciële organisaties moeten leiden tot nieuwe concepten. Het faciliteren van groepen en het stimuleren van creatieve ontwikkelingen hierbij zien wij als een belangrijke taak van de overheid.

Gebruikmaking van elkaars kennis, faciliteiten en podia is daarbij het eerste uitgangspunt. Afhankelijk van het doel zal cultuur wel of niet een vaste locatie hebben. Gebouwen krijgen een bredere functie en gaan cultuurfuncties clusteren, zodat locaties met faciliteiten optimaal worden benut. Deze locaties moeten ook een sterke sociale functie hebben. Het zijn niet alleen cultuurplekken voor creatie, inspiratie en beleving maar het moeten vooral ook ontmoetingsplekken zijn waar mensen elkaar treffen. Sterke en innovatieve samenwerkingen maken deze locaties toegankelijker en beter te exploiteren. Het vraagt van cultuurorganisaties een ondernemende kijk op cultuur en de samenleving.

Ook onderzoek doen naar een cultuurfonds behoort in dit kader tot de mogelijkheden. Het kan daarbij gaan om een risico- of solidariteitsfonds dat innovatie in het culturele veld stimuleert.

Samenwerking bevordert wellicht ook het vervangen van de strijd om bestaande consumenten door de zoektocht naar nieuwe.

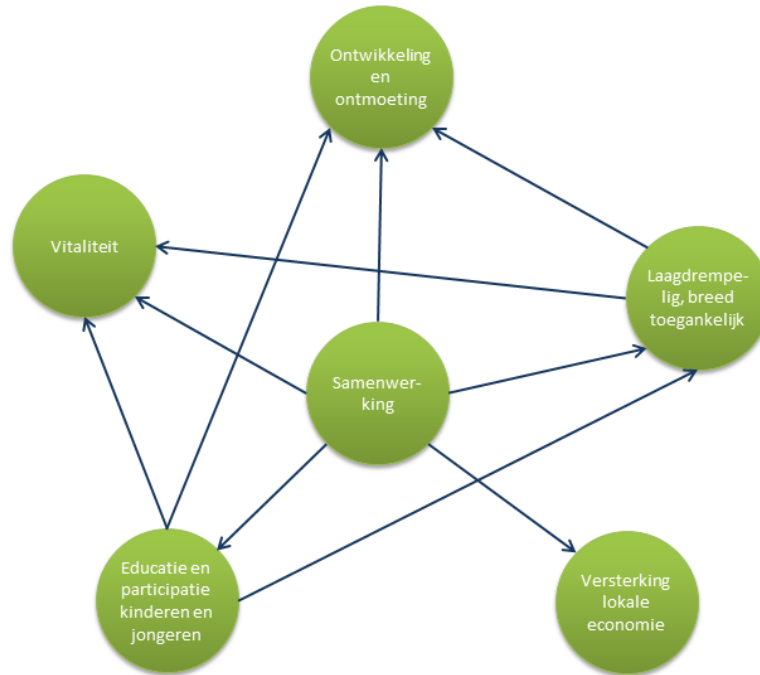
Alle culturele organisaties geven hierbij blijk van cultureel ondernemerschap.

Ambities staan niet op zichzelf

Zoals onderstaande afbeelding illustreert, staan de beschreven onderdelen niet op zichzelf. De onderdelen versterken elkaar en leiden in samenhang tot de beste verwezenlijking van onze ambitie. Op deze basis zullen we samen met culturele partners en inwoners ook verdere invulling aan het cultuurbeleid geven.

Met deze invulling is de ambitie voor een deel een voortzetting van bestaand beleid. Het gaat daarbij om de laagdrempeligheid en bredere toegankelijkheid van cultuur, de aandacht voor cultureel erfgoed en de focus op educatie en participatie van kinderen en jongeren.

Ambities geven nieuwe impuls

De ambities geven het cultuurbeleid ook nieuwe impulsen. Denk aan:

- de aandacht voor de vitaliteit van onze inwoners;
- de bijdrage die cultuur en cultureel erfgoed leveren aan versterking van de lokale economie; (aanvullend op de aandacht die er al was en is voor cultureel erfgoed op zich);
- de nadruk op samenwerking in het culturele veld (gebruikmaking van elkaars faciliteiten, kennis en podia).

Dit geeft ons de mogelijkheid om met bredere blik naar cultuur te kijken. Te kijken naar de verschillende vlakken waarop cultuur invloed heeft.

Nieuw is ook het zeer interactieve proces dat tot deze cultuurvisie heeft geleid.

De ambitie sluit ook aan bij (een deel van) twee van de provinciale programma's: het leveren van een bijdrage aan de economische ontwikkeling en aandacht voor cultureel erfgoed. Het is bij de verdere uitwerking van dit deel van de ambitie zaak te kijken of hierbij aangesloten kan worden.

Met name met de nadruk op samenwerking sluit de ambitie aan op ontwikkelingen in de (culturele) samenleving. Deze komt niet alleen tot uiting door het benoemen van samenwerking als onderdeel van de ambitie.

Ook door het feit dat deze visie minder concreet is dan de vorige nota draagt bij aan samenwerking. De hogere mate van abstractie biedt de gelegenheid in samenwerking en integraal te kijken hoe de ambitie het best kan worden verwezenlijkt. Dat past bij de rol van een overheid die zich anders organiseert, waarbij meer het initiatief wordt gelaten aan de veranderde culturele consumenten en het culturele veld.

Daarnaast is met de wijze van totstandkoming van deze ambitie hieraan al een stevige impuls gegeven. Culturele partners hebben elkaar – soms voor het eerst – ontmoet en hebben in samenwerking met de gemeente voor een wezenlijk deel deze ambitie bepaald. Daarbij bleek al dat de culturele partners met elkaar de invulling van de ambitie ter hand willen nemen.

Deel IV Uitwerking

9. Samenhang met domeinen participatie, welzijn, jeugd en onderwijs

Cultuur staat vanzelfsprekend in verbandingen met andere domeinen: participatie, welzijn, jeugd en onderwijs.

Er zijn ook aspecten van cultuur benoemd die extra aandacht verdienen, maar geheel of deels in één van deze domeinen deze aandacht krijgen.

Voorbeelden hiervan zijn:

- toegankelijkheid voor inwoners met een laag inkomen, en daarmee de deelname van inwoners met een laag inkomen wordt grotendeels in het domein participatie verzorgd wordt;
- inzet van cultuur ter bevordering van welzijn raakt nadrukkelijk aan welzijnsbeleid;
- de aandacht voor kinderen, jongeren en cultuureducatie vraagt nauwe samenwerking met de domeinen jeugd en onderwijs.

Voor het vergemakkelijken van het verkrijgen van evenementenvergunningen zijn weer andere partijen nodig.

Dit laat zien dat cultuur niet op zich staat, maar is verbonden met andere beleidsterreinen. Het maakt ook duidelijk dat cultuurbeleid alleen tot volle wasdom komt in samenhang met andere beleidsterreinen.

10. Uitwerking van de cultuurvisie

Na het vaststellen van de visie wordt de uitwerking van de cultuurvisie opgesteld: het voorzieningenaanbod. In dit deel wordt het voorzieningenniveau op een interactieve wijze verder uitgewerkt. Hierbij zullen de doelgroepen die in de ambitie worden benoemd nauw betrokken worden. Zo ligt er bijvoorbeeld een aanbod van het Staringcollege om hun leerlingen nauw te betrekken bij uitwerking van verdere cultuureducatie en –participatie van jongeren.

Een besluit over de schouwburg in Lochem is de eerste stap in deze uitwerking. Aan de schouwburg is gevraagd hieraan een bijdrage te leveren. Het gaat hierbij om:

- een verdere optimalisering van delen van de bedrijfsvoering (waarin de conclusies van het onderzoek van Buys zijn verwerkt);
- een visie op de toekomst van de schouwburg en de visie van de schouwburg op de positie die zij innemen in het cultuurlandschap.

Ook hierin geven we verder invulling aan de toekomstbestendig rol van de overheid, zoals die in de Toekomstvisie Lochem 2030 is neergelegd en in het Collegeprogramma 2014 – 2018 is onderstreept.

Een rol die past bij burgers die zich anders opstellen en eigen keuzes maken in wisselende netwerken. Burgers die steeds meer het heft in eigen handen hebben om lokale wensen te realiseren en daarbij creatief zoeken naar de sterkste ideeën en samenwerkingsverbanden. Burgers die daarbij de overheid vragen daar op een flexibele manier mee om te gaan.

We zijn ook daarom een overheid die:

- ruimte geeft aan samenwerking binnen het culturele veld, maar ook aan samenwerking met partners daarbuiten
- ruimte geeft aan actieve culturele partners;
- waar nodig regisseert, samenwerking aanjaagt, culturele initiatieven ondersteunt en faciliteert, lokale daadkracht mobiliseert, partijen als gelijkwaardig ziet en randvoorwaarden biedt;
- niet geleidelijk uit beeld verdwijnt maar als partner bij cultuur betrokken blijft;
- uitgaat van het versterken van eigen verantwoordelijkheid, weerbaarheid en wederkerigheid en daar waar dat eindigt, ook op het gebied van cultuurparticipatie verantwoordelijk is en blijft voor kwetsbare groepen.

Daarmee is de gemeente dus niet meer allesbepalend omtrent cultuur. Nieuwe organisatievormen moeten professionals meer de gelegenheid geven om vanuit een behoefte van bewoners, cultuur en maatschappelijke organisaties, ondernemers en bezoekers cultuur duurzaam vorm te geven. De gemeente is daarbij zoveel als mogelijk een gelijkwaardige partner.

Wij zullen ruimte geven en waar nodig ondersteuning bieden aan cultuurorganisaties en initiatieven om samen met hen duurzame organisatievormen en verdienmodellen op te zetten.

Cultuurorganisaties en initiatieven worden uitgedaagd na te denken over innovaties en ontwikkelingen binnen de eigen cultuurvorm en de organisatie daarvan in alle aspecten. Dit om de gezamenlijke ambitie waar te maken en cultuur als economische motor te starten en duurzaam te laten draaien.

Financieel kader

Bij de verdere invulling van het cultuurbeleid zal op basis van de dan beschikbare middelen keuzes worden gemaakt hoe deze in te zetten om de ambitie te verwezenlijken.

Voor het jaar 2016 is € 1.325.000 voor cultuur begroot. Dit bedrag omvat alles wat met cultuur te maken heeft: structurele en incidentele subsidies, maar bijvoorbeeld ook huisvestingslasten van een aantal culturele instellingen. Het kan daarbij gaan om kortlopende, maar ook langer lopende verplichtingen.